
Tsunami 04

Samizdat festivalu ...příští vlna/next wave...

OSVOBOZENÉ SLOVO

Milé čtenářky, milí čtenáři,
před cestou do Průhonic si zazpívejte s Dominikem Melicharem:

Zvířátko

/nerealizovaný písňový text; nápěv libovolný/

zvířátko se v kleci vzteká
nikdy odsud neodejdu a vás ostatní zvířátka
do té klece najmu
potravu mi seženete
kdo se bude vzpírat nebude chtít do klece
toho nechám sežrat

zvířátko má čapí zobák
vepřový ocásek a pět žaludků má
set hovězích masek
pořádaj se zájezdy
z kosova a číny metronomy foťáků
podávaj se bliny

R:

zoo

je logická zahrada
ten kdo není se zvířátkem
ten zvířátko dotuje

zvířátko je v kleci králem
jiná nechal sežrat nestačí to prská stále
z klece bude hrad

živá zvířátka se bouří
že král patří za turniket nebo břicha matrjošky
ovčák slintá led

zvířátko na hradě heká
chudák nemůže spát pražský kafe nepije
zvířátka má přece rád
proto zvířátkachiáda
bylo krajní řešení nechtěli se volí koupit
tak pro ně staví lešení

R: zoo...

dvě zvířátka na hradě jsou
jedno prská druhý zvrací stát
zooeu mele maso
bílá paní šla už dávno spát
roubená je rublema
a pan krbec na hradbách
pro výstrahu páníčkům
visí v kleci není místa
co se bouřej zvířátku

- Dominik Melichar -

VZKAZ BABIŠOVI

rozhovor s Jiřím Honzírkem

Divadlo Feste v čele s Jiřím Honzírkem přiveze na festival ...příští vlna/next wave... v pátek 27. 9. imerzivitou šmrncloú site specific inscenací pracující s proslovem Václava Havla Anatomie nenávisti. Havel jej pronesl 28. 8.

1990, tedy téměř na den přesně před devětadvaceti lety a jedním měsícem na Konferenci o nenávisti v norském Oslu. Po květnové premiéře v ulicích Brna adaptovali tvůrci inscenaci pro pražské Průhonice, kde má trvalé bydliště Andrej Babiš. Nejen o těchto souvislostech je následující minirozhovor.

Po Moci bezmocných je Anatomie nenávisti už druhý Havlův nedivadelní text, který inscenujete. Je zatím nějaký pevný dramaturgický plán, nebo je to spíš náhoda?

Literární dílo Václava Havla má pro nás dvě roviny: předrevoluční občanskou a porevoluční politickou. Inspirováni a s obdivem se vracíme k té první a bereme z ní sílu ustát erozi veřejného prostoru a demokratických hodnot, které v posledních letech prožíváme. Číst Havla bude mít ve střední Evropě i nadále smysl.

Chystáte už další podobný projekt inscenace Havlova nedivadelního textu?

Přiznám se, že je to náročné, protože s Havlem pracujeme venku, v ulicích, jako site-specific divadlo. A to není jednoduché. Chci říct, že další podobný projekt v blízké budoucnosti nechystáme. Ale velmi mě zajímá jeho hra Pokoušení. Přál bych si ji dělat.

U představení v rámci festivalu je napsáno "pražská premiéra". Inscenace má za sebou květnovou premiéru v Brně. Mně osobně ale přijde právě to spojení textu s Babišovými Průhonicemi jako něco výjimečného, neočekávatelného, co textu bezpochyby dodá nečekaný rámec. V jakých souvislostech se hraje v Brně? Jak vás napadlo to udělat v Průhonicích?
Babiš si o konfrontaci říká. Pokud zacházím s textem z roku 1990, který artikuluje rizika střední Evropy k návratu do polototalitního, postdemokratického režimu, a pokud tu premiér prosí o milost ruského sluhu, nezbyvá než ty dvě veličiny konfrontovat. Havel a Babiš k sobě mají v kontrapólech blízko. Zajímavé je, že Babiš Anatomii nenávisti zná, psal o ní na svém Twitteru. V Brně jsme hráli i v jiných jazycích, tedy jsme tematizovali krizi demokracie v prostoru V4.

Pracuje Vaše inscenace vůbec s nějakými konkrétními lokacemi? Bylo těžké ji upravit pro Průhonice, anebo je bez problémů přenositelná?

Inscenace je úplně nová, připravena jen pro Průhonice.

V inscenaci pracujete s v současné době čím dál populárnější imerzivitou. Můžete aspoň trochu přiblížit, na co se diváci můžou v tomto ohledu těšit?

Diváci mohou předat premiérovi vzkaz. Jestli se dostane až do jeho rukou, nevíme, ale doporučil bych si ten vzkaz připravit.

- ptal se Dominik Melichar -

Foto Nox Media; z brněnské premiéry Anatomie nenávisti 30. 5. 2019. Na fotografii Marcin Zarzeczny. Převzato z meetingbrno.cz

rozhovor s Josefem Mlejnkem

Nejen Nextka, ale i náš letošní samizdatový zpravodaj Tsunami má svůj Živoucí poklad. Básník, literární a divadelní kritik, překladatel a signatář Charty 77 Josef Mlejnek redigoval samizdatové časopisy Střední Evropa a Komunikace. Po listopadu 1989 byl redaktorem revue Střední Evropa a významnou měrou se podílel na vydávání časopisu Souvislosti. V letech 1996-1998 byl redaktorem kulturní rubriky Lidových novin, v letech 1998-2003 pracoval v Mf Dnes. Kritiky, překlady, poezii publikuje průběžně v Revue politika, Proglasu, Mf Dnes, v příloze Katoického týdeníku Perspektivy, Divadelních novinách, A2 a dalších. Je nám ctí, že nám v souvislosti s obnovenou premiérou inscenace Zpráva o zázraku /Josef Toufar/ poskytl následující rozhovor.

Obec Čihošť byla označena za geometrický střed České republiky. Lze v tom spatřovat nějakou symboliku?

V Havlíčkově Brodě mají dokonce v kavárně U Notáře tento střed přímo jako trojrozměrný objekt. Většinou máme sklon představovat si Boží zázrak jako něco, co by mělo být nepoměrně spektakulárnější, navíc tváří v tvář takové eskalaci zla jako v padesátých letech. Kdyby tak Hospodin či přesněji nějaký jeho zmocněnec proháněl před zraky tisíců nějakého King-Konga zla po mrakodrapech, nakonec jím za velkého hrom- a krupobití mrštil někam až do Amazonky a nechal ho v ní bídně utonout! Žehráme pochopitelně i na to, že Bůh velké věci svěřuje "maličkým", dětem nebo vyděděncům, nedbaje naší zaručené spolehlivosti i našich nepominutelných zásluh. Místo nás jsou pověřeni nějakí pasáčci na La Salettě a ve Fatimě nebo "neosobní" pohybování křížkem při mši v kostelíku v nějakém Zapadákově, byť uprostřed Evropy - Boží "iniciativa zdola" nám nejde příliš pod nos. Ale takové jsou boží paradoxy, Vaňku.

Jaký dopad bude ještě mít - podle vás - mučednická smrt Josefa Toufara na vývoj české společnosti a jejího myšlení?

Několika lidem změnilo do této chvíle setkání s osobou Josefa Toufara život. Nemyslím jen básníka Miloše Doležala a jeho nadosobní nasazení při zpracovávání nepřeborných dokumentů a šíření hlubšího povědomí o něm. Jak ovlivní jeho příklad a jeho případná beatifikace "vývoj naší společnosti"? To se neodvažuji odhadovat, darem proroctví neoplývám. Ale přál bych si, aby... Možná bude otec Toufar v Římě blahořečen, a třeba se toho ještě dočkám i já. Před třiceti lety byla svatořečena Anežka Česká. Jistě i nadále působí "skrytá radioaktivita paprsků srdečních", cituji z básně Vladimíra Holana, ale poté,

co zmizela z oběhu padesátikorunová bankovka s jejím portrétem, vytratila se i ona z veřejného prostoru.

V čem vidíte největší devizu inscenace Zpráva o zázraku /Josef Toufar/?

Že se jí ujali lidé, kteří, pokud se nemýlím, nejsou "údy" katolické církve, podařilo se jim nahlédnout jádro věci nezkresleně - což zrovna nebyl například případ Březinovy opery Toufar.

Kam se naše společnost za ty čtyři roky od jejího prvního uvedení posunula?

To je otázka na několikahodinovou přednášku. Pohled na současného prezidenta nebo premiéra a jejich ekipy je opravdu skličující. A to je jen to, co vidíme. O tom, co nevidíme, raději se třicet let od Listopadu nedomýšlet. Ale je to možná následek toho, že se z naší reality skutečně něco vypařilo. Svatost? Možná silné slovo. Jakási elementární pravost, pravdivost. Netvrdím, že neexistuje, ale je jí málo na to, aby určitým skrytým způsobem vyvažovala dluhy a upadání.

V souvislosti s premiérou v roce 2015 píšete v recenzi pro DN o vítězství boží pravdy. Jak se ale dobrat v dnešní době internetu pravdivých informací jako takových?

Nejhorší jsou zákeřné polopravdy otravující vzduch. Je třeba nebýt líný, nespokojit se s informacemi z druhé, třetí ruky. Je to dost náročná disciplína.

A asi jeden z hlavních důvodů, proč na jevišti oživovat českou moderní historii.

Zločiny padesátých let pro nás už dávno nejsou jen vzájemné soudruhovražděné boje, ale ani hanebná justiční vražda Milady Horákové. Oběťmi zvučely byli spisovatelé, kněží a řádové sestry, vojáci zahraničního i domácího odboje. Nic by nemělo být zahrabáno na hřbitově pro zvířata ani zameteno pod koberec. Inscenace o otci Toufarovi znamenala určitý průlom - to plyne už jen ze srovnání s výše zmíněnou operou - otec Toufar není obětí totalitních intrik mezi bolševiky a církví, jak si ji autoři představovali, a tedy mocenského spolku bez Krista, ale je jedním z nás a především jedním "za nás".

Kdybyste měl možnost promluvit si tady a teď s Josefem Toufarem, co byste mu řekl nebo na co byste se ho zeptal?

První mě napadlo, že bych před otcem Toufarem padl na kolena a požádal jej, aby mi požehnal.

- ptala se Veronika Boušová -

Profil Josefa Mlejníka je sestaven na základě informací na webu nakladatelství Atlantis.
<http://www.atlantis-brno.cz/inshop/autori/mlejnek-josef/>

Foto převzato z pametnaroda.cz

Je podivuhodné, jaký zájem široké veřejnosti vyvolala kniha Miloše Doležala o umučeném katolickém knězi Josefu Toufarovi a o „číhoštském zázraku“. Jako bychom dnes zemřít měli. Navíc kromě čtenářského zájmu inspirovala zhruba dva roky po svém prvním vydání už k druhému scénickému opusu. Po opeře Aleše Březiny Toufar z roku 2013 měla letos v led-

nu premiéru inscenace Alžběty Michalové a Barbary Herzové z tvůrčí platformy DOK.TRIN Zpráva o zázraku /Josef Toufar/. Je již pomalu stokrát odzkoušenou pravdou, že sklepní scéna Husy na provázku se nejlépe snáší s minimalismem, platí to i tentokrát: v pozadí konstrukce naznačující oltář, štafle místo kazatelny, pár lavic, symbolická hra s provázky v rukou, obrácený kravský zvonec se při bohoslužbě mění v kalich.

Josef Toufar v podání Michala Bumbálka je spíše ostýchavý introvert než sedlák; možná by mu více slušelo, kdyby i jemu občas čouhala - ale jen a trochu - sláma z bot stejně jako dvěma chlapcům s kravským zvonce, kteří postupně hrají jeho spolužáky ze základní školy, vypovídající o Toufarově tíhnutí ke kněžství od útlých let, ministranty i spolužáky z gymnázia. Tam nastoupil téměř v pětatřiceti letech, a proto ho oslovovali „dědo“, sami se stávají vystrašenými dětmi, když jsou nuceni svědčit o Toufarově smyšlené pedofilii a „vypovídají“ také v pohnuté, a právě divadelně velice silné scéně, kdy se „organ“ snaží z Toufara vymlátit doznání k úchylnému jednání. Zfalšované přiznání napsané v bolševickém newspeaku nevyslovuje kněz, ten zbit do bezvědomí vyřkne pouze svůj vynucený podpis. Možná by i estébákovi, ježž, svačícího i vyslychajícího, ztělesnil Pavel Doucek, prospělo trochu zhovadilé živočišnosti, jíž se vyznačovala skutečná předloha, mlátič Ladislav Mácha. Zvrhlíci elegantního vzezření spíše tahali v pozadí za nitky.

Absolutorium zaslouží především Jitka Jackuliaková v ženské roli, která hraje v téměř stříhových sekvencích jak Toufarovu neteř, tak i zapisovatelku při výslechu nebo falešnou zdravotní sestru v nemocnici /na stejné klinice skončí o devatenáct let později Jan Palach/, ale všem těmto převtělením dokázala vtisknout výrazem tváře i gesty nepřehlédnutelnou podobu.

Není účelem recenze odpovědět na otázku, jestli se v číhoštském kostele stal onoho 11. prosince 1949 zázrak, či nikoli, byť bylo zjevným záměrem tvůrců inscenace tuto otázku navodit. Lze jen říci, že ona událost svým rukopisem odpovídá znamením, která nám v těžkých, ne-li přímo temných dobách posílá náš milý Pán Bůh, jenž podle slov Jana Zahradníčka: pozorný k stéblu kácí říše. Po zhlédnutí opery Toufar mne napadlo: Co v nás má zůstat po Josefu Toufarovi. Jenom zavírající se dveře prosektury? Ano, když se zachce, zmizíš bez justice, zpívali Voskovec s Werichem už před druhou velkou válkou. Brněnská inscenace jde dále. Prosta ahistorických konstruktů se více opírá o Doležalovu knihu, ale nekopíruje ji. Závěrečná scéna s Toufarem martyrem připomínající obrazy svatého Štěpána prvomučedníka odkazuje k tomu, čemu říkáme „evropské hodnoty“. Pro mnohé nás „kde

se vzaly, tu se vzaly“ a v souvislosti s našimi hodnotami hovoříme o lidských právech. Zapomínáme ovšem na jejich základ, na pravdu s velkým P neboli boží pravdu, kterou má zrovna naše země, pravda, v poněkud zakamuflované podobě, na své prezidentské standartě. A tato pravda, bez okázalosti a triumfalismu, nakonec vítězí, ale, řečeno s Karlem Čapkem - dá to fušku.

- Josef Mlejnek -

Text je přetištěn z Divadelních novin.

Foto archiv souboru

HAVEL RASISTOU, DALAJLÁMA VRAHEM,
MARX ČLENEM ILUMINÁTŮ

Na své první setkání se souborem Antonín Puchmajer D. S. /tehdy ještě vystupujícím pod názvem Antonín D.S./ si pamatuji poměrně zřetelně. Bylo to před devíti lety na 80. ročníku mezinárodní přehlídky amatérského divadla v Jiráskově Hronově, kde se představili dokonce dvakrát - s inscenací Jelizaveta Bam, na které spolupracovali s autorským divadlem Krvik Totr, a titulem Skorpil Intelektual Show Partneři.cz. Horko těžko jsme společně s ostatními seminaristy z dramaturgické dílny hledali konkrétní slova, která by vystihla naše zážitky. Ta zvláštní postmoderní směsice mluvených, zpívaných, pohybových, značně stylizovaných obrazů, protkaných ironií, groteskou i parodií, jež dohromady skládaly kafkovsky laděný příběh o zatčení mladé dívky Jelizavety, byla jen stěží racionálně interpretovatelná. Vyvolávala spíše specifické emocionální a smyslové vjemy, které však zároveň dokázaly postihnout velmi konkrétní téma: lidskou úzkost z toho, že nedokáže pochopit svět plný traumatických jevů, mnohdy připomínajících sen či noční můru. Druhý zmíněný počín pak ukázal další charakteristické rysy tvorby Puchmajerů: byl komponován jako kabaretní pásmo, naplněné specifickým černým humorem, hořkým cynismem, ale zároveň melancholií, jež se pojila především s tématem pojednávajícím o nelehkém životě jednoho intelektuála.

Během onoho prvního setkání jsem mimo jiné přišla na to, že mi Puchmajerovská poetika vlastně imponuje. Kombinace sarkasmu, cynismu, absurdity, drsného ironického humoru, jejich zájem o různorodá a vždy tíživě aktuální témata, pojednávána vlastními autorskými texty či hrami zahraničních autorů, a inscenovaná specifickými výrazovými prostředky a formami - to vše se v tvorbě tohoto souboru suverénně snoubí a nabízí nezpochybnitelné divadelní i

dramatické kvality. Znovu se mi to potvrdilo na premiéře scénického čtení hry Vladimíra Mikulky s názvem Beranidla budoucnosti, které se odehrálo v pondělí 23. 9. v hostinci U Suchý Dásně v rámci festivalupříští vlna/next wave...

Mikulka, Jakub Škorpil, Martin J. Švejda a Kateřina Rudčenkova ztvárňují titulní role hry od stolu tak, jak se od scénického čtení očekává. V prvním obrazu se v blíže nejmenované hospodě u piva, panáků a mariáše potkávají tři bývalí spolužáci, "kteří to nikam nedotáhli a dotáhnou ani nemohli". Adam, Bohumil a Cyril jsou takříkajíc "nuly", jejichž jediným životním cílem je postoupit v mariášové lize z poslední skupiny E do vyšší D. Jejich rozhovory jsou prosyceny chvástáním, nadáváním a obviňováním okolí, vlády, Václava Havla a především pak úspěšnějších spolužáků Gézy - Roma, z něhož se stal ombudsman - a Lojzy - Slováka a navíc gaye, jenž to dotáhl až na pozici policejního ředitele. Servírka Klára si s nimi připijí na výročí sebevraždy Davida, hvězdy jejich bývalého třídního kolektivu. Nakonec trojici kamarádů přemluví, aby společně zašli na hřbitov, kde prostřednictvím jakéhosi rituálu smrt spolužáka uctí. Od tohoto momentu se začne v čím dál zběsilejším tempu odvíjet zápleтка plná nečekaných zvrátů, absurdních spojení a flashbacků do minulosti.

Příběh, jehož autory je hlavní mužská trojice, protkávají nejrůznější odkazy na minulý režim a jeho dopady na současnost, na Havlovu politiku, na sílící xenofobní tendence, apokalyptické vize reality či konspirační teorie. Tvůrci berou do hry zkrátka vše, co jim takříkajíc přijde pod ruku. V jedné chvíli Adam, Bohumil a Cyril vzpomínají na tělocvikáře Srnečka, udavače, který zneužíval studentky; na Larisu, příslušnici KGB, která přijela do Česka organizovat státní převrat, přičemž tělocvikáře přemluvila ke koupi tovarů na herbicidy v kuponové privatizaci. Jako deus ex machina se na scéně objeví Václav Havel, který svého speciálního asistenta pro speciální osobnosti Gézu nazývá "cikorkou" a "černou hubou". Jindy mezi postavy skrze časoprostorovou díru zavítá Dalajláma a setkává se se svou bývalou milenkou Evou, taktéž spolužačkou hlavních postav, a jejich společnou dcerou Edaiou. V předposledním obrazu, jenž se odehrává v Soše svobody, se aktéři ocitají v Klubu iluminátů, jehož členem je třeba Karl Marx, Bill Gates, Michael Jackson či Královna Alžběta II. Ti všichni nakonec umírají rukou Dalajlámovy dcery. Realie zde tedy nezůstávají realiiemi. Puchmajeři si záměrně pohrávají s fakticitou, interpretací historických událostí; využívají názory protihavlovské kritiky a přetvářejí je v pravdy. Z prvního českého prezidenta činí rasistu, z duchovního tibetského vůdce zase vraha. V rámci fikčního světa Mikulkovy hry je vše převrácené, až zvrácené, vše důkladně

podrobené nemilosrdné ironii a humoru. Žádný z motivů však není nahodilý, nýbrž se v řádu zvolených prostředků ocitá zcela právem.

Formu scénického čtení Puchmajeři zvolili z jasného důvodu zviditelnění mnohvrstevnatého, v některých momentech za hranice groteskna a absurdity jdoucího textu. Jeho vizualizace je, dle očekávání, minimalistická: aktéři pouze tu a tam četbu svých replik ozvláštňují různorodou dikcí, výškou hlasu a občas také mimikou. Škorpilův projev je nejvýraznější, a to nejen v momentech, kdy hraje rozčileného vrátného Adama a důkladně své kamarády za každou větou častuje slůvkem „vole“, ale především pak tehdy, kdy s patrnou dávkou parodie napodobuje Havlovo ráčkování nebo vietnamského stánkaře vyjadřujícího se krácenou češtinou bez skloňování. Švejda k absurdní atmosféře zase přispívá svou typickou barvou hlasu a pomalejší dynamikou, a to především když pronáší postychtivý monolog znásilnění dívky Fandy přeoperované na muže. Kromě projevu účinkujících k oné vizualizaci přispívá i zvolené místo. Klasický hostinec, jenž je také výchozím místem hry, se stal dokonalou kulisou, a to hlavně díky salvě smíchu a hlasitým hospodským rozhovorům, jež po celou dobu doléhaly z té části hospody, v níž probíhal běžný provoz.

Mikulkovu hru uzavírá zvláštní symbolický rituál odehrávající se v tibetské Lhase, během něhož Klára označí Adama, Bohumila a Cyrila za bezvýznamné nicky, které však mají tu výhodu, že můžou udělat prakticky cokoli, ale nikdo si jich nikdy nevšimne. Během rituálu se stávají beranidly budoucnosti, jež mají zprostředkovat tzv. inverzní revoluci, která povede k naprosté eliminaci všech bohatých a slavných. Divák je svědky snah o nastolení nového řádu, nové společnosti, v níž však nebudou po vzoru iluminátských vizí vládnout autoritářské elity, ale ony podprůměrné lidské nuly, protože v podprůměrnosti je přece síla! Na zemi již není prostor pro národní státy, všechny se totiž spojují pod Himalájemi jako pod Řípem celé zeměkoule.

Jen stěží lze brát poslední obraz i celou hru jako vážný apel. Nejde však ani o pouhou plytkou absurdní hříčku. Závěr je pro mě tudíž podobný, jako u dvou zmíněných inscenací z Jiráskova Hronova. Víím jistě, že jsem se celé ty dvě hodiny bavila, že jsem opět přistoupila na jejich humor, poetiku, na způsob zpracování tématu, které nejenže patří k současnému sociálně-kritickému a politickému divadlu, ale taky tuto linii svým specifickým způsobem ozvláštňuje. A to mi u Puchmajerů vlastně stačí.

- Tereza Pavelková -

Foto Petr Kněžek

TOHLE NENÍ PĚKNÉ POČASÍ

Prázdné židle je název výboru z básní čínské básnířky a fotografky Liou Sia v překladu Lukáše Zádrapy, kterou vydalo nakladatelství Aula v roce 2018. Básnířky s pohnutým osudem - její manžel, spisovatel a pedagog Liu Siao-poa, byl coby spoluautor Charty 08, čínské obdoby naší

Charty 77, v níž požadoval po čínské vládě dodržování Všeobecné deklarace lidských práv, v roce 2010 uvězněn. Poté, co byl vyznamenán Nobelovou cenou míru, byla jeho choť potrestána domácím vězením, v němž dle jejích slov jen kouřila a četla. Více než osm let. Po téhle době se jí podařilo emigrovat do Německa, kde žije dodnes. Čínští disidenti, tedy i Liou Sia, vzhlížejí k západní kultuře, a není proto divu, že ve svých básních autorka často oslovuje Franze Kafku nebo výtvarníka Vincenta van Gogha.

Prázdné židle je i název komponovaného večera, který v úterý 25. září nahradil zrušené představení Vařený-dušený-syrový, čtvrtý díl cyklu Věznění básníci, v režii Jana Kačeny. V tomto cyklu jsou básně Liou Sia druhým dílem. Skladbu básní připravila Tereza Semotomová, René Levínský a Ivo Hucl. René Levínský večer taky doprovodil úvodním slovem, scénické čtení už bylo v režii Vojtěcha Bártý, který rovněž z básní četl. Druhou aktérkou byla Ha Thanh Špetlíková a na housle a krátkými recitačními vstupy je doprovodil Daniel Meier.

Bárta se k vybraným básním postavil citlivě, až téměř konzervativně. Čtení probíhalo komorně na pódiu Studia Paměť s občasnými vstupy houslí Daniela Meiera a herecká akce byla zredukována na nezbytné minimum - dramatický vstup a odchod Bártý za přednesu básně. Skladba večera harmonicky souzněla s tichými, spíše kontemplativními verši básnířky. Možná mohl dát prostor i autorčiným fotografiím, nicméně takto aspoň nic neodvádělo pozornost od poslechu její poezie. Její výběr od začátku do konce sledoval zejména vztah Liou Sia k manželovi, případně nechával nahlédnout do duše lyrické vypravěčky, jejíž obzor rámuje okno domácího vězení. Snad jediným trochu akčnějším momentem byla báseň, v níž se autorka vypořádává se svou tchyní, s níž přinejmenším její básnické já nemá nejvřelejší vztahy.

Scénické čtení poezie jistě není nejjednodušší disciplínou, o to větší patří uznání oběma aktérům a zvláště Vojtěchu Bártovi za důstojné, a přece přitažlivé přenesení básní do jevištní podoby. A nakonec taky tvůrcům celého cyklu, který smysluplně přináší tvorbu perzekvovaných básníků do českého kontextu v době, kdy si sice připomínáme třicet let svobody, ale zase při tom slově poněkud hořkne v ústech.

- Dominik Melichar -

V titulku je použit verš z jedné z básní Liou Sia.

Foto Anna Černá

GLOBÁLNÍ VESNICE NAŠÍ MYSLI

Svoboda našeho individuálního čtenářského prožitku končí tam, kde začíná tvůrčí svoboda autora divadelní dramatizace. Režisér Ondřej Štefaňák, držitel Pocty festivalu ...příští vlna/next wave... v kategorii Objev roku, se románem Josefa Pánka Láska v době globálních klimatických změn zmocnil po svém. Divácký zážitek znalce předlohy bude proto do značné míry souviset s tím, nakolik je schopen se

od ní odpoutat a přijmout Štefaňákovu perspektivu. Premiéra inscenace *Láska v době globálních klimatických změn* proběhla ve středu v MeetFactory.

Ostatně už obsazení tří herců do příběhu (a střídavě také do hlavní role), v němž antirasismus českého vědce kulminuje během intimního setkání s mladou indickou vědkyní, dávalo tušit, že tvůrci budou podstatu lidské existence hledat skrze jiné postupy, než je odhalování živočišnosti "dirty girls". V programu k inscenaci označuje Štefaňák hrdinu dramaturgie za novodobého Fausta-baťůžkáře, rozštěpeného v čase i prostoru. Obojí evokuje scéna Matěje Sýkory. Sytě oranžová plocha se táhne od stropu zadní stěny až k hledišti jako křiklavé sáří, které románového hrdinu tolik dráždí. V pozadí napravo jí dominuje zvětralý artefakt neurčitěho tvaru. Poušť vlastní mysli se noří do kouře a vůně indických tyčinek. Na této platformě přehrávají protagonisté Petr Jeništa, Jan Bárta a Vojtěch Hrabák fragmenty vzpomínek. Přehazují si batoh plný neznámého obsahu a ten, který si ho zrovna hodí na záda, s ním přijímá roli Tomáše v určité životní fázi či situaci.

Formou storytellingu se tu prezentuje obraz globálního světa, kterým frustrovaný hrdina bloudí a marně se přitom pokouší najít jeho kořeny, rozplizlé ve změti předsudků, ať už rasových, genderových nebo jiných. Ostatně genderová korektnost je tu značně potlačena, protože herci se dělí i o ženské role. Vojtěch Hrabák v přiléhavých trikotových dlouhých šatech hraje indickou dívku tak přesvědčivě, že by si klidně mohl nárokovat nějaké ocenění za hlavní ženskou roli, a srdceryvným přednesem šantánového songu trumfne i arizonskou pěnici. Štefaňákův (v programu proklamovaný) odkaz k alžbětinskému divadlu ale posouvá postavu indické dívky za rámec současného příběhu. Sahá k jakémusi odosobněnému evropskému ideálu ženy, uvízlému (přínejlepším) kdesi v první polovině minulého století, v čemž se s Pánkovou koncepcí už výrazně rozchází. Střídání rolí a "masek" přímo na scéně je pochopitelně skvělou příležitostí pro herecké etudy s prvky pohybového divadla a několika pěveckými výstupy. Na minimalistickém pozadí několikanásobně vynikne každý výraz, gesto a postoj i kontrasty ve fyziognomii. Hrabák se z mondénní slečny přemění v nerudného mladíka, pronásledovaného norskými byrokraty a obtěžovaného vtíravou pohostinností domorodců na Islandu. Klidně by to ale mohla být Austrálie nebo Amazonie, protože Jeništa a Bárta se pomazávají bílým a oranžovým blátem a ve výsledku byste sotva našli rozdíl mezi návštěvníky bahenních lázní a divochy z pralesa. Globální vesnice patří všem, i našeptávači ve vaší hlavě (Bárta) nebo seveřanovi, podivínovi, který vám rétorikou masového vraha z béčkového horroru nabízí chleba (Jeništa) a je ztělesněním vašich fobií.

Tragikomická inscenace *Láska v době globálních klimatických změn* je především skvěle využitou hereckou příležitostí. Fakt, že namísto k ženě, nesoucí v sobě prapůvodní symbol matky Země, se hrdina chce na závěr vrátit k vykonstruované postavě vamp v chlapeckém těle, je sice srozumitelný alarmující apel, ale dle mého názoru poněkud mimo původní poselství.

- Veronika Boušová -

Foto převzato z meetfactory.cz

Dramaturgie a koncepce: Lenka Dombrovská, produkce: Oskar Hulec, PR a guestservis: Anna Černá,
grafická podoba ročníku 2019: Petr Kněžek www.sillysilly.cz/, Tsunami: Dominik Melichar, Veronika Boušová.

Festival pořádá z. s. Příští vlna za podpory Ministerstva kultury ČR, hlavního města Prahy a statutárního města Brna